

ПОКАЛЬЧУК
Михайло Юрійович

УДК 349.42:336.221(477)

БІНЬКОВСЬКА
Юлія Іванівна
juliabinkovska22@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В
АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ
УКРАЇНИ

к.е.н., асистент, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого

FEATURES OF TAXATION IN THE
AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE

студентка, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.11\(2\).5](https://doi.org/10.37634/efp.2020.11(2).5)

POKALCHUK Mykhailo Yuriiovych – PhD in Economics, Assistant, National Law University after Yaroslav the Wise

BINKOVSKA Yuliia Ivanivna – student, National Law University after Yaroslav the Wise

У статті досліджено основні питання оподаткування агропромислового комплексу України. А також визначено особливості здійснення сплати податків сільськогосподарськими товаровиробниками. Окремо здійснено аналіз тих проблем, що виникають у сфері сільськогосподарського товаровиробництва, що є негативним, як для внутрішньої політики, так і зовнішньої політики України.

* * *

В статье исследованы основные вопросы налогообложения агропромышленного комплекса Украины. А также определены особенности осуществления уплаты налогов сельскохозяйственными товаропроизводителями. Отдельно осуществлен анализ тех проблем, возникающих в сфере сельскохозяйственного производства товара, что является негативным как для внутренней политики, так и внешней политики Украины.

* * *

Introduction. The issue of taxation of the agro-industrial complex of Ukraine has always been relevant. Because the appropriate level of tax procedures ensures the proper implementation of agricultural producers of their activities.

The purpose of the paper is to determine the main features of taxation of the agro-industrial complex of Ukraine and to find out what problems arise during the payment of taxes by agricultural producers.

Results. The agro-industrial complex of Ukraine includes certain types of agricultural producers, the successful operation of which, first of all, depends on the appropriate level of state support, and in our case – tax support. Currently, the activities of agricultural producers are taxed in accordance with the rules of preferential or simplified taxation (payment of a single tax of the fourth group), but they are also given the right to choose the type of taxation on general terms (income tax). General taxation should be understood as payment of a number of taxes established by the TCU: income tax, value added tax, property tax (land tax), rent for special use of water. As for the simplified taxation system, it applies to taxpayers of the fourth tax groups.

Conclusion. Thus, on the basis of theoretical generalization, a description of tax regulation was given as one of the main means used by the state to regulate business activities.

Ключові слова: агропромисловий комплекс України, сільськогосподарські товаровиробники, платники єдиного податку четвертої групи

Ключевые слова: агропромышленный комплекс Украины, сельскохозяйственные товаропроизводители, плательщики единого налога четвертой группы

Keywords: agro-industrial complex of Ukraine, agricultural producers, single tax payers of the fourth group

ВСТУП

Питання оподаткування агропромислового комплексу (АПК) України як одного з найбільш важливих напрямів у внутрішній та зовнішній політиці нашої держави останнім часом набирає все більшої актуальності. Адже недосконалість законодавства у цій сфері призводить до зростання податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства, що, як зазначають науковці, «є наслідком не тільки бажання уряду підвищити рівень доходів бюджету, а й того факту, що ставки й базу оподаткування протягом довгого періоду не переглядали й не приводили у відповідність до існуючих економічних умов» [1, с. 41].

Причому давно вже є міфом те, що «вітчизняне сільське господарство є бездонною діжкою для державного бюджету. Як не дивно, але саме аграрний сектор визначає прибутковість роботи всього АПК та його спроможність сплачувати більш як 34 млрд грн

податкових платежів щорічно починаючи з 2010 року» [2, с. 34].

Тому це питання було, є й буде завжди актуальним, доки законодавець не приведе нормативні акти у цій сфері до належного хоча б європейського рівня.

Розв'язанням проблеми у сфері оподаткування агропромислового комплексу України займалися такі науковці як В.М. Жук [2], О.В. Курман [4], О.М. Туєва [7], М.В. Шульга та В.Ю. Уркевич [8] та ін.

МЕТА роботи – визначити основні особливості оподаткування агропромислового комплексу України та з'ясувати, які проблеми виникають під час здійснення сплати податків сільськогосподарськими товаровиробниками.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для належного визначення стану оподаткування

АПК України використано порівняльно-правовий метод, на підставі якого здійснено аналіз законодавства та публікацій науковців у цій сфері з приводу основних питань оподаткування діяльності сільськогосподарських товаровиробників.

РЕЗУЛЬТАТИ

Питання оподаткування агропромислового комплексу України лежить в одній площині з розумінням саме того, які галузі сільськогосподарського виробництва входять до цієї сфери. Спочатку проаналізуємо сутність поняття «агропромисловий комплекс». Так, визначення останнього на законодавчому рівні не закріплено, проте М.О. Дергалюк було здійснено аналіз поглядів ряду науковців, таких як П.Т. Саблук, Ю.А. Гороховця, М.Й. Хорунжого та ін. з приводу розуміння ними цього поняття. Найбільш прийнятним, на наш погляд, є авторське визначення дослідниці, яка вважає, що «агропромисловий комплекс слід визначати як складну інтегровану соціально-економічну систему взаємопов'язаних галузей із приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання сільськогосподарської продукції, яким притаманні специфічні (певні) функціональні ознаки, що здійснюють відтворення виробничих сил і виробничих відносин» [3, с. 36]. Отже, до сільськогосподарського виробництва належать галузі тваринництва та рослинництва, а також, як зазначає Т.В. Курман, сюди «варто віднести й аквакультуру, рибальство та лісове господарство» [4, с. 135].

Безпосереднім здійсненням цієї діяльності займаються сільськогосподарські товаровиробники, визначення яких міститься у пп. 14.1.235 ст. 14 Податкового кодексу (ПКУ) України [5]. Так, сільськогосподарським товаровиробником є юридична особа незалежно від організаційно-правової форми або фізична особа – підприємець, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах) та її переробленням на власних чи орендованих потужностях, зокрема власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання.

До складу сільськогосподарських товаровиробників належать сільськогосподарські підприємства як державної, так і комунальної форми власності; сільськогосподарські товариства; кооперативи (відповідно до чинної редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 21 липня 2020 р. № 819–ІХ [6]); фермерські господарства, зокрема сімейні фермерські господарства; а також агрохолдингові компанії.

Отже, до агропромислового комплексу України належать певні види сільськогосподарських товаровиробників. Важливу роль в успішному функціонуванні останніх відіграє саме державна підтримка сільського господарства, яка, крім того, вважається «обов'язковим компонентом і пріоритетом аграрної політики» [7, с. 59]. Одним із видів державної підтримки є податкова підтримка.

Важливо зазначити про те, що обов'язок сплати податків закріплено в Конституції України. Окрім цього, науковці відносять податки, а також дотації, бюджетні асигнування до системи захисту сільсько-

господарських товаровиробників, а безпосередньо метод податкового регулювання, який здійснюється шляхом призначення та диференціації податкових ставок, введення податкових пільг, звільнення від податків – до непрямого регулювання аграрного сектору економіки [8, с. 232].

На підставі такої думки науковців, слід сказати, що податкова підтримка в агропромисловому комплексі повинна бути спрямована на захист інтересів сільськогосподарських товаровиробників, тобто першочерговим завданням законодавця є встановлення належної системи оподаткування отже, щоби це не стало тягарем для зазначених суб'єктів.

Адже нині від нестабільності податкового законодавства насамперед страждає малий агробізнес, роль якого в Україні дедалі зростає. Так, на думку О.В. Круковської, за належної податкової політики він сприяє збільшенню обсягу податкових платежів. Крім цього, роль малого агробізнесу полягає у забезпеченні прибуткової діяльності як фізичних, так і юридичних осіб, а також розвитку власної справи та збільшенню конкуренції на ринку [9, с. 86].

Помітну роль податкової нестабільності відчуває на собі й інвестиційна політика. Так, за «результатами опитування іноземних інвесторів найбільшим мінусом українського інвестиційного середовища є висока кількість податків, нестабільність податкового законодавства та складність податкових процедур, проте, як не дивно, але привабливими для них є родюча земля, недорогі та кваліфіковані трудові ресурси, великий внутрішній ринок, вигідне географічне положення для експорту своєї продукції» [8, с. 176–177].

Отже, нині діяльність сільськогосподарських товаровиробників оподатковується відповідно до правил пільгового, або ж спрощеного оподаткування (сплата єдиного податку четвертої групи), проте їм також надано право обрати вид оподаткування на загальних умовах (сплата податку на прибуток).

А взагалі доречно було б згадати й про те, що трансформація податкового законодавства в Україні розпочалась саме з моменту набрання чинності Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17 грудня 1998 р. № 320–XIV, яким було вперше введено спеціальний режим оподаткування. Адже на той час прийнятого нині для нас Податкового кодексу України [8] ще не існувало. Науковці називають фіксований сільськогосподарський податок (ФСП) «інструментом стимулювання сільськогосподарського виробництва», який на той період був достатнім, на думку законодавця, у сфері оподаткування сільського господарства [1, с. 38]. Проте вже у 2010 р. ФСП припинив виконувати ті сподівання, які були покладені на нього, і взагалі – цей податок поступово втрачав свою регулятивну функцію [1, с. 41], а з моменту прийняття ПКУ у 2010 р. лише підсилював його фіскальне значення.

Так, перед законодавцем постало нове завдання – покращити становище сільськогосподарських товаровиробників шляхом зменшення податкового навантаження, а тому починаючи з 2015 р. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 р. № 71–VIII [10]

ФСП (практично без змін) формально приєднано до спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності у формі платників єдиного податку четвертої групи. Як і за існування ФСП, так і під час введення платників єдиного податку четвертої групи, платники на той час звільнялися від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на прибуток підприємств, податку на майно (у частині земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва) та рентної плати за спеціальне використання води [1, с. 41].

Проте на цей час сільськогосподарських виробників звільнено також від сплати:

1) податку на додану вартість з операцій із постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку, визначену пп. 1 п. 293.3 ст. 293 ПКУ, а також що сплачується платниками єдиного податку четвертої групи;

2) податку на майно у частині земельного податку за земельні ділянки, що використовуються платниками єдиного податку першої-третьої груп для провадження господарської діяльності, за які сільськогосподарські товаровиробники звільнялися від оплати, крім діяльності з надання земельних ділянок та/або нерухомого майна, що розташоване на таких земельних ділянках, в оренду (найм, позичку) та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва (згідно з Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16 січня 2020 р. № 466-IX [11]).

Отже, під загальним оподаткуванням слід розуміти сплату всієї низки податків, встановлених ПКУ: податку на прибуток, податку на додану вартість, податку на майно (земельний податок), рентну плату за спеціальне використання води. Причому, як зазначає Р.В. Сидоренко, «результуючим» податком [12, с. 173] серед цього переліку є податок на прибуток, ставка якого є незмінною – 18 %.

Стосовно спрощеної системи оподаткування, то вона застосовується до платників єдиного податку четвертої групи. Так, такими платниками відповідно до пп. 291.4 ст. 291 ПКУ [5] є сільськогосподарські товаровиробники:

а) юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, в яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %;

б) фізичні особи – підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», за умови виконання сукупності таких вимог:

– здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, перероблення такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж;

– провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;

– не використовують працю найманих осіб;

– членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні ч. 2 ст. 3 Сімейного кодексу України;

– площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду у власності та/або користуванні членів фермерського господарства становить не менше двох гектарів, але не більше 20 гектарів.

Так, наведених фізичних осіб-підприємців було включено до цього переліку на підставі Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» від 10 липня 2018 р. № 2497-VIII [13], що дозволило створити умови для започаткування сімейних фермерських господарств та детінізації підприємницької діяльності у цій аграрній сфері. Позитивним у цьому випадку стало зростання надходжень до місцевих бюджетів від сплати податків і створення нових робочих місць на селі.

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому в користування, зокрема на умовах оренди.

Базою оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого ПКУ для справляння плати за землю.

Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування): для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) – 0,95; для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,57; для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57; для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, – 0,57; для земель водного фонду – 2,43; для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, – 6,33. Хоча, порівнюючи з тим же 2016 р., ці ставки було збільшено, що також мало значний вплив на діяльність аграріїв.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку четвертої групи є календарний рік, який починається з першого числа першого місяця податкового (звітного) періоду й закінчується останнім

календарним днем останнього місяця податкового (звітнього) періоду.

Платники єдиного податку четвертої групи: самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня й не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за встановленою формою або ж сплачують податок щоквартально упродовж 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітнього) кварталу, у таких розмірах: у I кварталі – 10 %; у II кварталі – 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 %.

Окремо слід зауважити про сплату податку на додану вартість (далі – ПДВ), справляння якого останніми роками зазнало низки змін. Так, до 1 січня 2016 р. всі суми нарахованого ПДВ не сплачувались до бюджету, а сільськогосподарські підприємства мали право залишити їх на своїх рахунках, що «забезпечувало значне нарощування доходів, а відповідно і прибутку та рентабельності підприємств» [15, с. 275]. На 2016 р. було введено в дію перехідні положення, згідно з якими цей податок сплачувався таким способом: операції із зерновими та технічними культурами – 85 % до держбюджету, 15 % на спецрахунок; операції з продукцією тваринництва – 20 % до держбюджету, 80 % на спецрахунок; операції з іншими сільськогосподарськими товарами та послугами – 50 % до держбюджету, 50 % на спецрахунок. Проте з 01 січня 2017 р. ст. 209 ПКУ визнано такою, що втратила чинність, тобто сільськогосподарські підприємства почали сплачувати ПДВ на загальних підставах. Так, оцінюючи дані Звіту Рахункової палати про результати аудиту ефективності виконання повноважень органами державної влади у частині повноти та своєчасності сплати податків суб'єктами господарювання у сільському господарстві за 2018 р., слід зауважити, що «такі зміни не сприяли збільшенню реальних надходжень до державного бюджету. За оцінкою Рахункової палати, до державного бюджету у 2017 р. надійшло на 27,2 % та 13,4 % менше загальної суми ПДВ, сплаченої до державного бюджету та зарахованої на спеціальні рахунки у 2016 р. і 2015 р. відповідно» [14].

Не можемо не погодитись із цією думкою Т.П. Добруніка, що такі зміни ПДВ мали чи не найбільший вплив на розвиток аграрного сектору економіки. Після скасування спецрежиму ПДВ у найгіршому становищі опинилась галузь тваринництва, адже це було чи не єдиним способом збереження галузі. Проте згодом держава вирішила виправити становище й надати бюджетні дотації на період з 1 січня 2017 р. до 1 січня 2022 р., щоб хоч якось підтримати їх у зв'язку з скасуванням спеціального режиму з ПДВ [15, с. 272].

У цьому випадку доречно буде зазначити думки Т.П. Добруніка і Р.В. Сидоренка, які вважають, що для встановлення належного механізму стягнення ПДВ слід звернутися до досвіду європейських країн, таких як Польща, Угорщина, Румунія, де застосовуються знижені ставки цього податку. Як компроміс у цій ситуації, Р.В. Сидоренко пропонує варіант оподаткування «50 на 50», – коли відшкодуватиметься лише половина суми ПДВ або залишити можливість 100 % від-

шкодування лише для малих фермерських господарств [12, с. 175]. Дещо іншою з цього приводу є думка Т.П. Добруніка, який вважає, що доцільним буде запровадження диференційованого підходу до оподаткування деяких категорій сільгоспвиробників та узгодження податкових преференцій із державними пріоритетами розвитку галузі [15, с. 278].

Деякі правила оподаткування застосовуються до осіб, які ведуть особисті селянські господарства з огляду на те, що вони не є юридичними особами, а тому не здійснюють підприємницьку діяльність. Причому реалізація надлишків продукції, виготовленої ними для власних потреб, теж не вважатиметься підприємництвом через вимушений характер її здійснення. Проте до переваг особистого селянського господарства над іншими організаційно-правовими формами господарювання можна віднести його доступність, що полягає в спрощеному порядку його створення, та відносну самостійність, яка проявляється у відсутності надмірного контролю з боку держави [16, с. 130].

Так, діяльність особистих селянських господарств оподатковується таким способом. Якщо особисте селянське господарство здійснює свою діяльність на земельних ділянках, загальний обсяг яких не перевищує 2 га, то тоді його діяльність не підлягає оподаткуванню. Якщо ж до процесу виробництва долучаються ще земельні частки (паї), що є результатом спадкування або виділення в натурі (на місцевості) одного із членів особистого селянського господарства, і загальний обсяг сільськогосподарських угідь у такому разі перевищує 2 га, то дохід від продажу сільськогосподарської продукції особистим селянським господарством підлягає оподаткуванню на загальних підставах.

Що стосується реалізації особистим селянським господарством сільськогосподарської продукції тваринного походження, то за загальним правилом такий випадок господарської діяльності не підлягає оподаткуванню. Це правило поширюється лише на ті випадки, коли йдеться про продаж власної продукції тваринництва, що віднесена до груп 1–5, 15, 16 та 41 УКТ ЗЕД, та сума такого прибутку не перевищує 50 розмірів мінімальних заробітних плат, встановлених законом на 1 січня поточного року [16, с. 131].

І наостанок декілька слів про особливості оподаткування агрохолдингів в Україні, з приводу яких думки науковців розділились. Так, В.М. Жук вважає, що для агрохолдингів пільгове оподаткування є «привабливим інструментом створення «законних» схем ухилення від сплати значної частини податків. Адже найбільш поширеним явищем у підконтрольних холдингам агроформуваннях є закупівля сільгоспсировини за вищими, ніж ринкові, цінами, що, так само, призводить до викривлення статистичної звітності щодо прибутковості сільськогосподарської діяльності» [2, с. 35]. Проте Ю.А. Карпишин називає «мотивами створення агрохолдингів – зниження податкового навантаження, підвищення ступеня переробки аграрної продукції та її якості, стимулювання інвестування капіталу переробних підприємств у виробництво сільгоспсировини. Проте все ж негативним ефектом він вважає недонадходження податкових платежів і зборів у місцеві бюджети» [17, с. 44]. Однак, порівню-

ючи думки науковців, ми все-таки вважаємо, що діяльність агрохолдингів потрібно оподатковувати на загальних підставах з огляду на їхню прибутковість та масштабність.

ВИСНОВКИ

Отже, на підставі теоретичного узагальнення було надано характеристику податковому регулюванню як одному з основних засобів, які використовує держава для регулювання підприємницької діяльності. Нестабільність податкового законодавства, часті зміни ставок та збільшення податкового навантаження за рахунок скасування спецрежиму ПДВ, а натомість сплата ПДВ на загальних умовах стають підставами несплати податків у великих розмірах сільськогосподарськими товаровиробниками до державного та місцевих бюджетів.

Вважаємо, що вирішенням цих завдань повинен стати належний компроміс між органами державної влади та сільськогосподарськими товаровиробниками, зафіксований у нормативно-правових актах, що регулюють особливості оподаткування останніх.

Список використаних джерел

1. Синявська Л., Онисько С., Марків Г. Становлення та перспективи функціонування прямого оподаткування сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2018. Т. 11. № 1–2. С. 37–44.
2. Жук В.М. Стан і розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу. *Фінанси України*. 2011. № 7. С. 33–42.
3. Дергалюк М.О. Підходи щодо визначення сутності поняття «агропромисловий комплекс». *Економіка та держава*. 2018. № 5. С. 34–37.
4. Курман Т.В. Щодо поняття та ознак сільськогосподарського виробництва як аграрно-правової категорії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. № 1. Т. 1. С. 133–137.
5. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
6. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 року № 819–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#top>
7. Туева О.М. Фінансова підтримка як складова правового забезпечення конкурентоспроможності в аграрному секторі економіки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. № 4. Т. 2. С. 58–62.
8. Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення: монографія / за ред. В.Ю. Уркевича, М.В. Шульги. Київ: Вид. О.М. Ешке. 2014. 268 с.
9. Круковська О.В. Концепції оподаткування малого підприємництва на селі та обліку розрахунків із бюджетом. *Вісник Бердянського університету, менеджменту й бізнесу*. 2019. № 1 (45). С. 85–88.
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 року № 71–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16 січня 2020 року № 466–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>
12. Сидоренко Р.В. Оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств: сучасний стан та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 12–2. С. 173–176.

13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 10 липня 2018 року № 2497–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19#Text>

14. Звіт про результати аудиту ефективності виконання повноважень органами державної влади в частині повноти та своєчасності сплати податків суб'єктами господарювання в сільському господарстві за 2018 рік. URL: <https://tr.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=214>

15. Добрунік Т.П. Оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств: національні реалії та міжнародний досвід. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 4. С. 269–279.

16. Покальчук М.Ю. Деякі правові питання ведення особистих селянських господарств. *Правова позиція*. 2019. № 4 (25). С. 129–133.

17. Карпіншин Ю.А. Державне регулювання діяльності агрохолдингів в Україні: дис. ... канд-та екон. наук: 08.00.03 / Житомирський національний агроекологічний університет. Житомир, 2019. 238 с.

References

1. Syniavska L., Onysko S., Markiv G. Formation and prospects of direct taxation of agricultural enterprises. *Agrarian economy*. 2018. Vol. 11. № 1–2. pp. 37–44. (in Ukrainian).
2. Zhuk V.M. The state and development of special tax regimes for agricultural business. *Finance of Ukraine*. 2011. № 7. pp. 33–42. (in Ukrainian).
3. Derhaliuk M.O. Approaches to defining the essence of the concept of «agro-industrial complex». *Economy and state*. 2018. № 5. pp. 34–37. (in Ukrainian).
4. Kurman T.V. On the concept and characteristics of agricultural production as an agrarian-legal category. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Legal Sciences Series*. 2018. № 1. Vol. 1. pp. 133–137. (in Ukrainian).
5. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine of December 2, 2010 № 2755–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian).
6. On agricultural cooperation: Law of Ukraine of July 21, 2020 № 819–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#top> (in Ukrainian).
7. Tuieva O.M. Financial support as a component of legal support of competitiveness in the agricultural sector of the economy. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Legal Sciences Series*. 2015. № 4. Vol. 2. pp. 58–62. (in Ukrainian).
8. State agrarian policy of Ukraine: problems of legal support: monograph / ed. V.Yu. Urkevych, M.V. Shulha. Kyiv, 2014. 268 p. (in Ukrainian).
9. Krukovska O.V. Concepts of taxation of small business in the countryside and accounting for settlements with the budget. *Bulletin of Berdiansk University, Management and Business*. 2019. № 1 (45). pp. 85–88. (in Ukrainian).
10. On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Tax Reform: Law of Ukraine of December 28, 2014 № 71–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text> (in Ukrainian).
11. On Amendments to the Tax Code of Ukraine to Improve Tax Administration, Eliminate Technical and Logical Inconsistencies in Tax Legislation: Law of Ukraine of January 16, 2020 № 466–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (in Ukrainian).
12. Sydorenko R.V. Taxation of agricultural enterprises: current status and prospects. *Black Sea Economic Studies*. 2016. № 12–2. pp. 173–176. (in Ukrainian).
13. On amendments to the Tax Code of Ukraine and some laws of Ukraine to stimulate the formation and operation of family farms: Law of Ukraine of July 10, 2018 № 2497–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19#Text> (in Ukrainian).
14. Report on the results of the audit of the effectiveness of

the implementation of powers by public authorities in terms of completeness and timeliness of payment of taxes by economic entities in agriculture for 2018. URL: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=214> (in Ukrainian).

15. Dobrunik T.P. Taxation of agricultural enterprises: national realities and international experience. *Bulletin of KhNAU after V.V. Dokuchaiev. Economic Sciences Series.*

2017. № 4. pp. 269–279. (in Ukrainian).

16. Pokalchuk M.Yu. Some legal issues of personal farms. *Legal position.* 2019. № 4 (25). pp. 129–133. (in Ukrainian)

17. Karpyshyn Yu.A. State regulation of agricultural holdings in Ukraine: dis. ... PhD in Economics: 08.00.03 / Zhytomyr National Agroecological University. Zhytomyr, 2019. 238 p. (in Ukrainian).